

Центр соціальних
досліджень

ПОТРЕБИ ЖИТЕЛІВ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ
В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ
(КВІТЕНЬ 2022)

КОРОТКИЙ ОГЛЯД РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Війна в Україні, спричинена повномасштабним вторгненням Росії в Україну 24 лютого 2022 року, посилила вразливість і підвищила економічні, соціальні ризики та загрози для жителів Сумської області. Про це свідчить дослідження Центру соціальних досліджень Сумського державного університету «Оцінка потреб жителів Сумської області», яке проводилося протягом 4-17 квітня 2022 року. Всього методом онлайн анкетування опитано 394 цивільного населення, із них 69% жінок та 31% чоловіків, які не залучені до військової служби та бойових дій. 70,4% опитаних наразі проживають в містах області та інших областях України; 20,4% – селах; 1,4% – у віддалених селах громади; 7,8% – виїхали за кордон.

Дослідженням охоплено різні групи потреб (фізіологічні, потреби в безпеці та зайнятості), доступ до послуг (гуманітарна допомога, фінансова допомога, працевлаштування, навчання, медична і психологічна допомога, догляд вдома, догляд за дітьми, юридична та інформаційна підтримка), а також стан громадської активності після повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Результати свідчать, що **фізіологічні потреби незадоволені у:** 17,3% жителів, які стикаються із обмеженим доступом до їжі; 22,9% мають обмежений доступ до сну та 32,6% – обмежений доступ до відпочинку. Частіше про **обмежений доступ до їжі** стверджують: 46,9% багатодітних сімей / матерів одиначок; 29,8% – безробітних; 24,3% – осіб з інвалідністю / доглядають за особами з інвалідністю. Про **проблеми зі сном** частіше скаржаться: 33,3% осіб похилого віку; 30% – членів сімей військовослужбовців; 27,8% – осіб з інвалідністю / доглядають за особами з інвалідністю. **Нестачу відпочинку** відчувають: 52,6% членів сімей військовослужбовців; 46,9% – багатодітних сімей / матерів одиначок; 39,1% – вимушено переміщених осіб.

Потреби в безпеці незадоволені у: 71,8% жителів області, яке проявляється у **відчутті невизначеності** (40,4% опитаних не змогли оцінити рівень власної безпеки) та **небезпеки** (31,8% - почуваються у небезпеці). Серед вразливих груп населення найчастіше **відчуття небезпеки** переживають: 54,8% багатодітних сімей / матерів одиначок; 42,9% осіб похилого віку, а **стан невизначеності** - 80% родин військовослужбовців. В цілому 84,4% жінок та 67% чоловіків зізнаються про **зростання у них стресу, тривоги**.

Потреби в зайнятості значно актуалізувалася в результаті **повномасштабного вторгнення Росії в Україну**. Біля 70% жителів Сумської області мають проблеми зайнятості та заробітку. Зокрема, **не працюють як і раніше:** 25,5% жителів, із них 44,4% - це особи з інвалідністю / доглядають особу з інвалідністю; 30% родини військовослужбовців; 24,4% вимушено переміщені особи; 59% сільських жителів. **Втратили роботу:** 27% жителів (14,3% втратили офіційну роботу; 12,6% - втратили неофіційну роботу), із них: 46,7% - це багатодітні сім'ї / матері одиначки; 24,5% вимушено переміщені особи; 50% жителів віддалених сіл. **Скоротилася доля ставки та рівень заробітної плати** у 19,9% жителів, із них: 31,4% - це жителі, які не мають соціального статусу; 25% родини військово-службовців, 19,4% особи з інвалідністю / доглядають осіб з інвалідністю; 25% жителів віддалених сіл.

Близько 70% з тих, хто втратили офіційну та неофіційну роботу після повномасштабного вторгнення в Україну досі залишаються безробітними, що суттєво впливає на зростання кількості вразливих груп, а скорочення долі ставки і заробітної плати для осіб, які не належать до соціальних категорій, а відповідно не мають пільг, може спричинити додаткові ризики для потрапляння їх у вразливі групи населення.

Натомість жителі Сумської області, які виїхали за кордон, часто влаштовуються на офіційну роботу (25%), що може спричинити до їх повернення в Україну, а спрощена процедура виїзду часто сприймається жінками як можливість працевлаштування за кордоном.

Зафіксовано обмежений **доступ до послуг ментального здоров'я**, яке проявляється у неможливості отримати психологічну допомогу для 23,8% - осіб похилого віку; 21,1% осіб з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 19,4% багатодітних сімей / матерів одиначок. Про обмежений доступ до медичних послуг заявили 21,1% - осіб з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю.

Актуальні потреби в послугах є в наступних сферах:

- **гуманітарну допомогу** потребують: 76% осіб з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 70,4% - багатодітних сімей / матерів одиначок;

- **фінансову допомогу** потребують: 90% багатодітних сімей / матерів одиначок; 81,1% - осіб з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 64,3 – безробітних, 63,6% - вимушено переміщені особи;

- **працевлаштування**: 75,6% - безробітних; 72% - багатодітних сімей / матерів одиначок;

- **навчання**: 41,2% - членів родин військовослужбовців; 40% - осіб з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 30% - багатодітних сімей / матерів одиначок;

- **медичну допомогу**: 76,2% - осіб з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 43,8% - осіб похилого віку;

- **психологічну допомогу**: 40,9% - багатодітних сімей / матерів одиначок; 35,7% - осіб з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 33,3% - родин військовослужбовців; 30,6% - вимушено переміщених осіб;

- **послугу догляду вдома**: 42,9% - осіб з інвалідністю / доглядають особу з інвалідністю;

- **послугу догляду за дітьми**: 53,3% - осіб з інвалідністю / доглядають особу з інвалідністю; 40% - багатодітних сімей / матерів одиначок;

- **юридичну підтримку**: 19% багатодітних сімей / матерів одиначок; 17,6% - вимушено переміщених осіб;

- **інформаційну підтримку**: 64,7% - осіб з інвалідністю / доглядають особу з інвалідністю; 54,5% - багатодітних сімей / матерів одиначок; 42% - вимушено переміщеним особам.

У відповідь на воєнні дії зросла **громадська активність** – 56,8% опитаних підтвердили зростання власної активності. Серед вразливих груп найбільшу активність проявляють: 85% членів родин військовослужбовців, 61,7% - безробітних, 58,7% - вимушено переміщених осіб. Також включилися в громадську активність 60,6% осіб, які не відносяться до вразливих груп.

ВСТУП

Незважаючи на відступ агресора із Сумської області динаміка війни продовжує розвиватися. Досі значна частина населення страждає від наслідків пошкоджень критичної інфраструктури, відсутності базових послуг та перебоїв у ланцюжках постачання. Також посилюється соціально-економічна вразливість населення через втрату роботи та фінансової стабільності, погіршення стану здоров'я.

Повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації в Україну спричинило масову евакуацію мирного населення. За офіційними даними близько третини населення Сумської області виїхало, що призвело до значних соціальних та демографічних змін. Наразі у керівництва області та територіальних громад недостатньо даних щодо структури та потреб населення; ситуації у бізнес середовищі, наявності професійних кадрів, тощо. Відсутність аналізу соціальних та демографічних трансформацій ускладнює прийняття рішень щодо надання гуманітарної та соціальної допомоги вразливим групам населення, а також розроблення локальних програм з відновлювання Сумської області

Дослідження спрямовано на проведення оперативної оцінки потреб населення Сумської області з подальшою розробкою рекомендацій до програм оперативного задоволення потреб вразливих груп населення через гуманітарну допомогу; до системи надання соціальних послуг, а також до локальних програм з відновлювання Сумської області.

Зазначений звіт є першим етапом оцінки потреб жителів Сумської області. За результатами повного комплексу дослідницьких заходів Сумська ОВА та керівництво ТГ отримують оперативні дані щодо структури та потреб населення. Реалізація заходів дозволить посилити соціальну стійкість територіальних громад, оскільки передбачатиме партиципативний принцип розробки рекомендацій.

До дослідження були залучені команда Центру соціальних досліджень Сумського державного університету: **Андріана Костенко (керівниця дослідження, д. політ. н.); Ніна Світайло (к. філос. н., доц.); Олена Купенко (д. пед. н.); Крістіна Сахно (фахівець ЦСД), Анна Євсєєва (фахівець ЦСД).**

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Оцінка потреб жителів Сумської області проведена Центром соціальних досліджень Сумського державного університету протягом 4-17 квітня 2022 року методом онлайн опитування. Дослідженням охоплено різні групи потреб (фізіологічні, безпекові, потреби в зайнятості), доступ до послуг (гуманітарна допомога, фінансова допомога, працевлаштування, навчання, медична і психологічна допомога, догляд вдома, догляд за дітьми, юридична та інформаційна підтримка), а також стан громадської активності після повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Всього опитано 394 цивільного населення, із них 69% жінок та 31% чоловіків, які не залучені до військової служби та бойових дій. 70,4% опитаних проживають в містах області та інших областях України; 20,4% - селах; 1,4% - у віддалених селах громади; 7,8% - виїхали за кордон.

Опитуванням охоплено різні соціальні групи цивільного населення (Таблиця А). Серед опитаних осіб, які перебувають у вразливій ситуації складають: 16% - безробітні; 15,6% - вимушено переміщені особи (в т. ч. які виїхали за кордон); 12,9% - особи з інвалідністю або ті, хто доглядають за особою з інвалідністю; 10% - багатодітна сім'я / мати одиначка; 7,1% - особи похилого віку (маломобільні особи); 6,8% - родина військовослужбовців. Значна частина опитаних мають ознаки множинної вразливості, тому загальний показник перевищує 100%.

Таблиця А. Соціальні групи населення

вимушено переміщена особа	15,6
особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю	12,9
безробітна особа	16
багатодітна сім'я / мати одначка	10,9
родина військовослужбовця	6,8
особа постраждала від домашнього насильства	0,3
дитина сирота, позбавлена батьківського виховання / прийомна сім'я	0,7
жодна із категорій	40,5
особи похилого віку (мало мобільні особи)	7,1

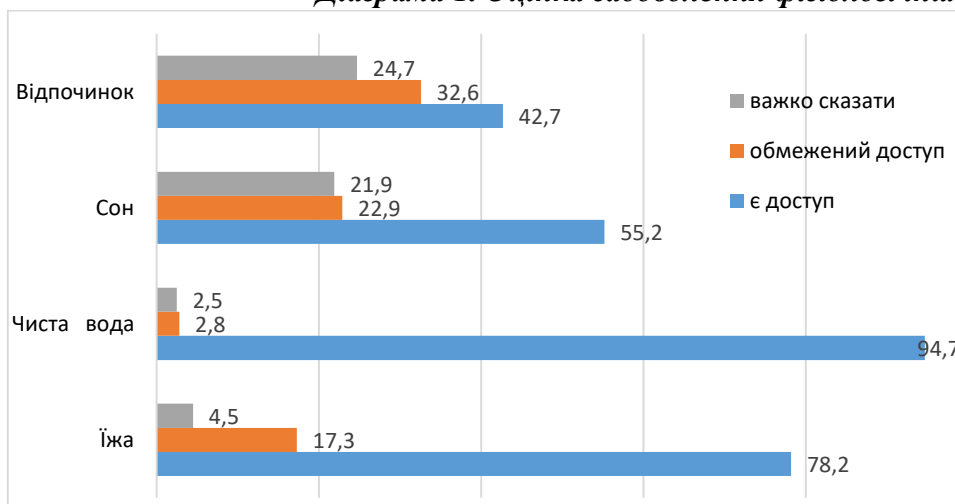
Обмеження дослідження.

Оскільки дослідження проводилося онлайн, то припускаємо, що вразлива група самотніх похилих людей із низьким рівнем бюджету залишилася неохопленою й потребує уваги у наступних дослідженнях.

ФІЗІОЛОГІЧНІ ПОТРЕБИ

Жителі Сумської області мають доступ до чистої води та їжі, проте відчуваються значні проблеми, пов'язані із відпочинком та сном. Зокрема, 17,3% опитаних зізнаються про обмежений доступ до їжі; 22,9% - про обмежений доступ до сну та 32,6% - про обмежений доступ до відпочинку (Діаграма 1).

Діаграма 1. Оцінка задоволення фізіологічних потреб

Обмежений доступ до їжі частіше відчувають 46,9% багатодітних сімей / матерів одиначок; 29,8% - безробітних; 24,3% - осіб з інвалідністю / доглядають за особами з інвалідністю (Таблиця 1а). Вимушено переміщені особи та особи без вразливостей частіше зазначають про доступність їжі.

Таблиця 1а. Доступ до їжі серед соціальних груп населення

	є доступ	обмежений доступ	важко сказати
вимушено переміщена особа	86,7	8,9	4,4
особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю	67,6	24,3	8,1
безробітна особа	68,1	29,8	2,1
багатодітна сім'я / мати одиначка	43,8	46,9	9,4
родина військовослужбовця	85	10	5
особи похилого віку (мало мобільні особи)	75	15	10
жодна із категорій	87,2	9,4	3,4

Обмежений доступ до сну частіше відчувають 33,3% осіб похилого віку; 30% - членів сімей військовослужбовців; 27,8% - осіб з інвалідністю / доглядають за особами з інвалідністю (Таблиця 1б).

Таблиця 1б. Доступ до сну серед соціальних груп населення

	є доступ	обмежений доступ	важко сказати
вимушено переміщена особа	60,9	23,9	15,2
особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю	44,4	27,8	27,8
безробітна особа	58,7	13	28,3
багатодітна сім'я / мати одиначка	35,5	19,4	45,2
родина військовослужбовця	45	30	25
особи похилого віку (мало мобільні особи)	47,6	33,3	19
жодна із категорій	60,7	23,1	16,2

Респонденти, які не віднесли себе до жодної із категорій вразливості фіксують обмежений доступ до сну (23,1%) та до відпочинку (29,9%), тим самим тривала втома потенційно може стати для них фактором вразливості в певній перспективі.

Спостерігається фізична та емоційна перевтома більшості жителів, оскільки 52,6% членів сімей військовослужбовців; 46,9% - багатодітних сімей / матерів одначок; 39,1% - вимушено переміщених осіб відчувають обмежений доступ до відпочинку (Таблиця 1в).

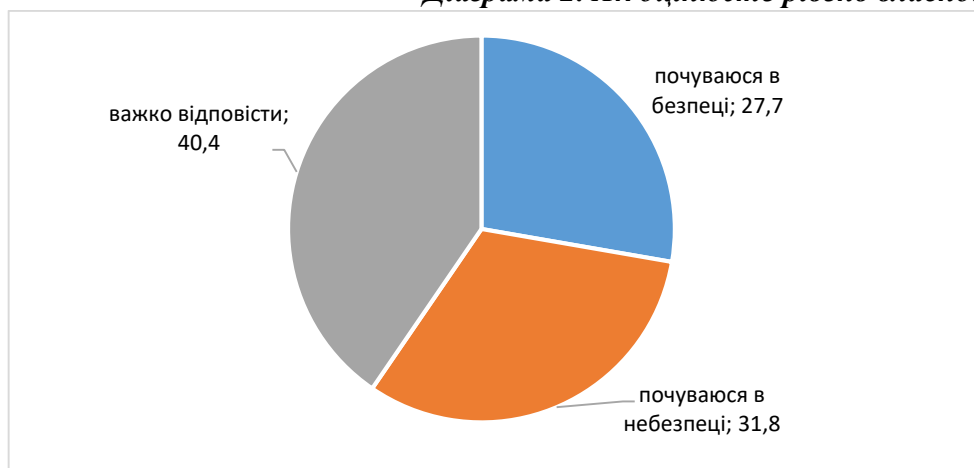
Таблиця 1в. Доступ до відпочинку серед соціальних груп населення

	є доступ	обмежений доступ	важко сказати
вимушено переміщена особа	37	39,1	23,9
особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю	30,6	33,3	36,1
безробітна особа	56,5	23,9	19,6
багатодітна сім'я / мати одначка	9,4	46,9	43,8
родина військовослужбовця	26,3	52,6	21,1
особи похилого віку (мало мобільні особи)	47,6	28,6	23,8
жодна із категорій	47,9	29,9	22,2

ПОТРЕБИ В БЕЗПЕЦІ

Результати опитування свідчать про відчуття невизначеності та небезпеки серед жителів області. Зокрема 40,4% опитаних не змогли оцінити рівень власної безпеки; 31,8% - почуваються у небезпеці. Лише 27,7% опитаних почуваються в безпеці (Діаграма 2).

Діаграма 2. Як оцінюєте рівень власної безпеки?

В небезпеці частіше почуваються 54,8% багатодітних сімей / матерів одначок; 42,9% осіб похилого віку. 80% родин військовослужбовців перебувають в стані невизначеності. (Таблиця 2а). Вимушено переміщені особи та жителі, які не відносяться до вразливих груп частіше почуваються в безпеці.

Таблиця 2а. Оцінка власної безпеки серед соціальних груп населення

	пчуваюся в безпеці	пчуваюся в небезпеці	важко відповісти
вимушено переміщена особа	30,4	21,7	47,8
особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю	13,2	36,8	50
безробітна особа	31,9	38,3	29,8
багатодітна сім'я / мати одначка	6,5	54,8	38,7
родина військовослужбовця	15	5	80
особи похилого віку (мало мобільні особи)	28,6	42,9	28,6
жодна із категорій	31,4	30,5	38,1

Можна допустити, що відчуття невизначеності та небезпеки спричиняють психологічні стани напруженості та стресів. Так, більшість жителів Сумської області (81,2%) зізнаються про зростання стресу, тривоги, напруженості. Лише 14% опитаних почуваються в нормі (Діаграма 3).

Діаграма 3. Які наслідки відчуваєте щодо рівня стресу, напруженості, тривоги з початку війни?

Жінки частіше потрапляють в стан тривожності: 84,4% жінок та 67% чоловіків зізнаються у зростанні стресу, тривоги, напруженості після 24 лютого 2022 р. (Таблиця 3а).

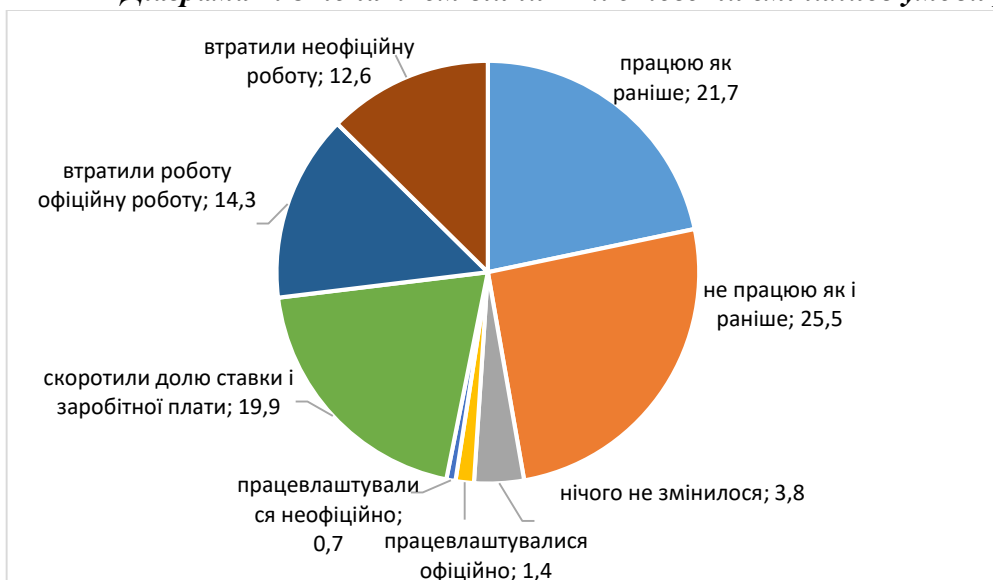
Таблиця 3а. Оцінка рівня стресу, тривоги та напруженості серед жінок та чоловіків

	жінки	чоловіки
зросли стрес, тривога, напруженість	84,4	67,3
почуваю себе в нормі	11,4	25,5
інше	4,2	7,3

ПОТРЕБИ В ЗАЙНЯТОСТІ

Повномасштабне вторгнення в Україну негативно вплинуло на зайнятість (працевлаштування) та рівень доходів населення Сумської області, що поглиблює фінансову нестабільність населення, а отже збільшує ризик потрапляння у вразливу ситуацію. Загальна кількість населення, які мають проблеми зайнятості та заробітку складають близько 70% респондентів. Втратили роботу 27% опитаних (14,3% втратили офіційну роботу; 12,6% - втратили неофіційну роботу); 19,9% - скоротили долю ставки та рівень заробітної плати. Наразі не працюють як і раніше ще 25,5% жителів (Діаграма 4). Лише для 3,8% опитаних зазначили, що з початком війни у сфері зайнятості та доходів для них нічого не змінилось.

Діаграма 4. З початком війни 24 лютого чи змінились умови роботи?

Чоловіки частіше зазначають про втрату неофіційної (10,4% жінок; 21,8% чоловіків) та офіційної роботи (13,9% жінок; 16,4% жінок). Жінки частіше опинилися в ситуації скорочення долі ставки і заробітної плати (20,3% жінок; 18,2% чоловіків). Серед жінок також переважають ті, хто як і раніше не працюють (27,3% жінок; 18,2% чоловіків).

Таблиця 4а. Зміни умов роботи (зайнятість) серед жінок та чоловіків

	Жінка	Чоловік
працюю як раніше	21,6	21,8
не працюю як і раніше	27,3	18,2
працевлаштувалися офіційно	1,7	0
працевлаштувалися неофіційно	0,9	0
скоротили долю ставки і заробітної плати	20,3	18,2
втратили роботу офіційну роботу	13,9	16,4
втратили неофіційну роботу	10,4	21,8

Близько 70% тих, хто втратили офіційну та неофіційну роботу після повномасштабного вторгнення в Україну досі залишаються безробітними, що суттєво вплинуло на зростання кількості вразливих груп населення в області. Скоротили долю ставки і заробітної плати третині осіб, які не належать до соціальних категорій, а відповідно не мають пільг, що спричиняє погіршення їх фінансової стабільності (Таблиця 4б).

Зокрема, не працюють як і раніше: 44,4% осіб з інвалідністю / доглядає особу з інвалідністю; 30% родин військово-службовців; 24,4% вимушено переміщених осіб. Втратили роботу: 46,7% багатодітних сімей / матерів одначок; 24,5% вимушено переміщених осіб. Скоротили долю ставки та рівень заробітної плати: 31,4% - жителям, які не віднесли себе до вразливих груп; 25% родинам військово-службовців, 19,4% особам з інвалідністю/ доглядає особу з інвалідністю.

Таблиця 4б. Зміни умов роботи (зайнятість) серед соціальних груп населення

	вимушено переміщена особа	особа з інвалідністю/доглядає особу з інвалідністю	безробітна особа	багатодітна сім'я / мати одначка	родина військово-службовця	особи похилого віку	жодна із категорій
працюю як раніше	22,2	11,1	0	13,3	35	15	31,4
не працюю як і раніше	24,4	44,4	26,7	20	30	60	16,1
працевлаштувалися офіційно	4,4	0	0	3,3	0	0	0
працевлаштувалися неофіційно	2,2	2,8	0	0	0	0	0
скоротили долю ставки і заробітної плати	17,8	19,4	2,2	13,3	25	15	31,4
втратили роботу офіційну роботу	8,9	8,3	37,8	20	10	5	10,2
втратили неофіційну роботу	15,6	11,1	33,3	26,7	0	5	5,1

Жителі сіл частіше зазначають, що через повномасштабне вторгнення втратили офіційну чи неофіційну роботу (50% жителів віддалених сіл та 29,3% сільських жителів). Також саме сільським жителям частіше скоротили долю ставки і заробітної плати (25% жителів віддалених сіл). Жителі Сумської області, які виїхали за кордон, часто влаштовуються на офіційну роботу (25%), що може спричинити до повернення їх в Україну (Таблиця 4в). Спрощена еміграція може розглядатися вимушено переміщеними особами як спосіб працевлаштування за кордоном.

Таблиця 4в. Зміни умов роботи (зайнятість) за місцем проживання

	місто	село	село віддалене від центру громади	виїхали за кордон	інше
працюю як раніше	23,6	22,4	0	12,5	0
не працюю як і раніше	25,1	34,5	25	12,5	0
працевлаштувалися офіційно	1	0	0	25	0
працевлаштувалися неофіційно	1	0	0	0	0
скоротили долю ставки і заробітної плати	22,7	13,8	25	12,5	7,7
втратили роботу офіційну роботу	14,8	12,1	25	25	7,7
втратили неофіційну роботу	11,8	17,2	25	12,5	0

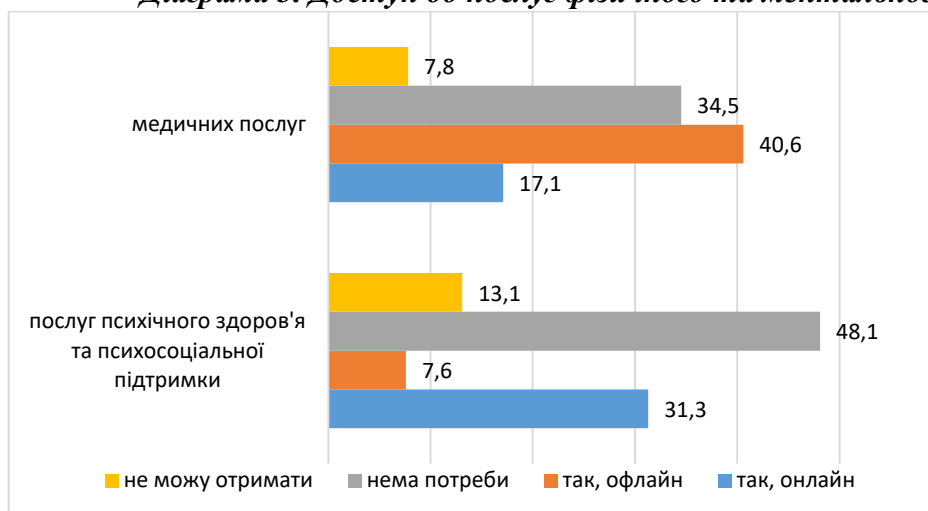
ДОСТУП ДО ПОСЛУГ

На фоні зростання стресу, тривоги, напруженості (зазначали 81,2% опитаних), 48,1% зазначають, що не мають потреби у послугах психолога та з психосоціальної підтримки, що може свідчити про не усвідомлення потреби в психологічній підтримці чи відсутності практики звернень за психологічною допомогою.

Поряд з цим, за бажанням жителі мають доступ до послуг фізичного та ментального здоров'я. Так, 31,3% опитаних мають змогу отримати послуги підтримки ментального

здоров'я у форматі онлайн, а 7,6% - у форматі офлайн. Медичні послуги 40,6% жителів можуть отримувати у офлайн форматі, і 17,1% – у онлайн форматі (Діаграма 4).

Діаграма 5. Доступ до послуг фізичного та ментального здоров'я

Жінки схильні отримувати послуги з підтримки здоров'я (ментального та фізичного) у онлайн форматі. Чоловіки мають доступ для отримання медичних послуг в офлайн форматі, а послуги з підтримки ментального здоров'я вважають непотрібними (Таблиця 5а).

Таблиця 5а. Доступ до послуг ментального здоров'я серед жінок та чоловіків

	так, онлайн		так, офлайн		нема потреби		не можуть отримати	
	жінка	чоловік	жінка	чоловік	жінка	чоловік	жінка	чоловік
послуг психічного здоров'я та психосоціальної підтримки	34,3	18,2	8,9	1,8	44,1	65,5	12,7	14,5
медичних послуг	18,9	9,1	39,5	45,5	34,9	32,7	6,7	12,7

Особи похилого віку та особи з інвалідністю частіше зазначають, що вони не можуть отримати послуги з підтримки ментального здоров'я (Таблиця 5б), це 23,8% - особи похилого віку; 21,1% особи з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю; 19,4% багатодітні сім'ї / матері одначки.

Таблиця 5б. Доступ до послуг ментального здоров'я серед соціальних груп населення

	так, онлайн	так, офлайн	нема потреби	не можуть отримати
вимушено переміщена особа	45,7	6,5	37	10,9
особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю	39,5	5,3	34,2	21,1
безробітна особа	31,9	8,5	51,1	8,5
багатодітна сім'я / мати одначка	29	12,9	38,7	19,4
військовослужбовець / родина військовослужбовця	35	0	50	15
особи похилого віку	14,3	14,3	47,6	23,8
жодна із категорій	29,1	7,7	55,6	7,7

Особи з інвалідністю частіше зазначають, що вони не можуть отримати медичні послуги (Таблиця 5в), це 21,1% - особи з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю.

Таблиця 5в. Доступ до медичних послуг серед соціальних груп населення

	так, онлайн	так, офлайн	нема потреби	не можу отримати
вимушено переміщена особа	15,2	56,5	23,9	4,3
особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю	26,3	36,8	15,8	21,1
безробітна особа	17	38,3	36,2	8,5
багатодітна сім'я / мати одиночка	25	37,5	37,5	0
військовослужбовець / родина військовослужбовця	15	50	35	0
особи похилого віку	28,6	47,6	9,5	14,3
жодна із категорій	14,4	38,1	41,5	5,9

Фінансова допомога є найбільш актуальною потребою серед жителів Сумської області. 54,8% опитаних потребують фінансової допомоги, в 32,9% - не потребують. До другої групи потреб у послугах є: працевлаштування (38% опитаних потребують); інформаційна підтримка (36,8% опитаних потребують) та гуманітарна допомога (35,4% опитаних потребують) (Діаграма 6).

Діаграма 6. Потреба в послугах

Чоловіки частіше висловлюють потребу в працевлаштуванні (36,8% жінок; 42,6% чоловіків). Жінки артикулюють потребу в послугах: інформаційної підтримки (39,9% жінок; 23,8% чоловіків); медичної допомоги (28,2% жінок; 22,7% чоловіків); психологічної допомоги (26,5% жінок; 9,3% чоловіків) та доглядом за дітьми (20,8% жінок; 9,3% чоловіків) (Таблиця 6а).

Таблиця 6а. Потреба в послугах серед жінок та чоловіків

	є потреба		нема потреби		важко сказати	
	Жінка	Чоловік	Жінка	Чоловік	Жінка	Чоловік
Гуманітарна допомога	36,1	32,6	57,1	58,7	6,8	8,7
Фінансова допомога	54,5	56	33,2	32	12,4	12
Працевлаштування	36,8	42,6	56	48,9	7,1	8,5
Навчання	21,5	25,6	71,2	71,8	7,4	2,6
Медична допомога	28,2	22,7	63,5	70,5	8,3	6,8
Психологічна допомога	26,5	9,3	58,2	74,4	15,3	16,3
Догляд вдома (за особами з інвалідністю)	4,9	2,4	92	95,1	3,1	2,4
Догляд за дітьми	20,8	9,3	75,6	86	3,6	4,7
Юридична підтримка	13,8	7,3	82	85,4	4,2	7,3
Інформаційна підтримка	39,9	23,8	53,4	69	6,7	7,1

Особи з інвалідністю, ті, хто доглядає особу з інвалідністю, та багатодітні сім'ї і мати одначка частіше висловлюють потребу у широкому спектрі послуг, серед яких гуманітарна допомога, фінансова допомога, догляд за дітьми та інформаційна підтримка. Потреба в працевлаштуванні частіше висловлюють безробітні та багатодітні сім'ї / мати одначка (Таблиця 6а).

Таблиця 6а. Потреба в послугах серед соціальних груп населення

	вимушено переміщена особа	особа з інвалідністю/ доглядає особу з інвалідністю	безробітна особа	багатодітна сім'я / мати одначка	родина військовослужбовця	особи похилого віку	жодна із категорій
гуманітарна допомога	48,6	76	42,1	70,4	47,1	25	16,7
фінансова допомога	63,6	82,1	64,3	90	42,1	37,5	42,4
працевлаштування	33,3	38,9	75,6	72	12,5	14,3	23,7
навчання	12,9	40	18,8	30	41,2	0	20,5
медична допомога	42,5	76,2	21,9	33,3	22,2	43,8	17,7
психологічна допомога	30,6	35,7	22,6	40,9	33,3	21,4	17,4
догляд вдома	5,9	42,9	3,1	10	0	0	1,1
догляд за дітьми	29,4	53,3	12,1	40	16,7	0	13
юридична підтримка	17,6	15,4	9,4	19	11,1	14,3	8,9
інформаційна підтримка	42,9	64,7	24,2	54,5	31,6	40	35,8

Отже, потребують:

- **гуманітарну допомогу:** 76% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 70,4% - багатодітні сім'ї / матері одначки;
- **фінансову допомогу:** 90% - багатодітні сім'ї / матері одначка; 81,1% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 64,3 – безробітні, 63,6% - вимушено переміщені особи;
- **працевлаштування:** 75,6% - безробітні; 72% - багатодітні сім'ї / матері одначки;
- **навчання:** 41,2% - родини військовослужбовців; 40% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 30% - багатодітні сім'ї / матері одначки;

- **медичну допомогу:** 76,2% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 43,8% - особи похилого віку;

- **психологічну допомогу:** 40,9% - багатодітні сім'ї / матері одиначки; 35,7% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 33,3% - родини військовослужбовців; 30,6% - вимушено переміщені особи; **послугі догляд вдома:** 42,9% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю;

- **послугу догляду за дітьми:** 53,3% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 40% - багатодітні сім'ї / матері одиначки;

- **юридичну підтримку:** 19% багатодітні сім'ї / матері одиначки; 17,6% - вимушено переміщені особи;

- **інформаційну підтримку:** 64,7% - особи з інвалідністю / доглядають особу з інвалідністю; 54,5% - багатодітні сім'ї / матері одиначки; 42% - вимушено переміщені особи.

Ті, хто не відніс себе до жодної групи вразливості, фіксують поребу у фінансовій допомозі (42,4%), інформаційній підтримці (35,8%).

Жителі, які виїхали за кордон, та ті, що проживають у місті, частіше потребують гуманітарної допомоги та послуги догляду за дітьми; населення, яке проживає у віддалених селах – фінансової допомоги; а сільське населення – у послугах з працевлаштування (Таблиця 6б).

Звертає увага низький відсоток потреби у працевлаштуванні (14,3%) серед тих, хто виїхав за кордон, на фоні 42,9% потреби гуманітарної та 62,5% фінансової допомоги, 28,6% допомоги у догляді за дітьми.

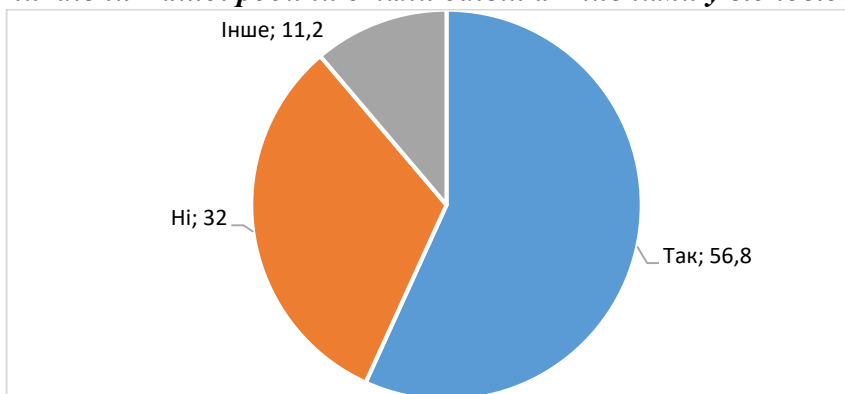
Таблиця 6б. Потреба в послугах за місцем перебування

	місто	село	село віддалене від центру громади	виїхали за кордон	інше
гуманітарна допомога	41,4	22	0	42,9	21,4
фінансова допомога	60,8	40	75	62,5	21,4
працевлаштування	37,3	48,1	50	14,3	15,4
навчання	18,7	23,3	25	0	64,3
медична допомога	29,7	26,7	0	0	21,4
психологічна допомога	28	13,3	0	0	21,4
догляд вдома	3,7	9,1	0	0	0
догляд за дітьми	23,6	7	0	28,6	0
юридична підтримка	14,2	4,8	25	0	21,4
інформаційна підтримка	40,9	26,2	0	14,3	46,2

ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ

56,8% опитаних підтвердили зростання власної активності у відповідь на війну (Діаграма 7).

Діаграма 7. Ви чи члени Вашої родини стали більш активними у відповідь на війну?

Чоловіки частіше зазначають про зростання власної активності (55,2% жінок; 63,6% чоловіків) (Таблиця 7а).

Таблиця 7а. Активність у відповідь на війну серед жінок та чоловіків

	Жінка	Чоловік
Так	55,2	63,6
Ні	33,1	27,3
Інше	11,7	9,1

Частіше відмічають зростання власної громадської активності члени родин військовослужбовців (85%), безробітних (61,7%), вимушено переміщених осіб (58,7%), а також осіб, які не відносяться до вразливих груп (60,6%) (Таблиця 7а).

Таблиця 7а. Активність у відповідь на війну серед соціальних груп населення

	Так	Ні	Інше
вимушено переміщена особа	58,7	34,8	6,5
особа з інвалідністю/ доглядає особу з інвалідністю	42,1	50	7,9
безробітна особа	61,7	27,7	10,6
багатодітна сім'я / мати одначка	46,9	31,3	21,9
родина військовослужбовця	85	10	5
особи похилого віку	42,9	52,4	4,8
жодна із категорій	60,5	26,9	12,6

ВИСНОВКИ

Бойові дії на території Сумської області посилюють вразливість і підвищують економічні, соціальні ризики та загрози для жителів. Проведений аналіз дозволив сформувати структуру та потреби жителів області, зокрема вразливих груп населення.

1. Фізіологічні потреби

Нестача їжі: 46,9% багатодітних сімей / матерів одначок; 29,8% - безробітних; 24,3% - осіб з інвалідністю / доглядають за особами з інвалідністю

Нестача сну: 33,3% осіб похилого віку; 30% - членів сімей військовослужбовців; 27,8% - осіб з інвалідністю / доглядають за особами з інвалідністю

Нестача у відпочинку: 52,6% членів сімей військовослужбовців; 46,9% - багатодітних сімей / матерів одначок; 39,1% - вимушено переміщених осіб

2. Потреби в безпеці

Відчуття небезпеки: 54,8% багатодітних сімей / матерів одначок; 42,9% осіб похилого віку

Стан невизначеності: 80% родин військовослужбовців

Зростання стресу, тривоги: 84,4% жінок; 67% чоловіків

3. Потреби в зайнятості

Не працюють як і раніше: 25,5% жителів, із них 44,4% особа з інвалідністю / доглядає особу з інвалідністю; 30% родина військово-службовців; 24,4% вимушено переміщені особи; 59% сільських жителів.

Втратили роботу: 27% жителів, із них: 46,7% багатодітна сім'я / мати одначка; 24,5% вимушено переміщені особи; 50% жителів віддалених сіл.

Скоротили долю ставки та рівень заробітної плати: 19,9% жителям, із них: 31,4% - жителям, які не мають соціального статусу; 25% родинам військово-службовців, 19,4% особам з інвалідністю/ доглядає особу з інвалідністю; 25% жителів віддалених сіл.

4. Доступ до послуг

Обмежений доступ до послуг ментального здоров'я: 23,8% - особи похилого віку; 21,1% особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю; 19,4% багатодітна сім'я / мати одначка.

Обмежений доступ до медичних послуг: 21,1% - особа з інвалідністю/ доглядає чи виховує особу з інвалідністю

Потреба у гуманітарній допомозі: 76% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 70,4% - багатодітні сім'ї / матері одначки.

Потреба у фінансовій допомозі: 90% - багатодітні сім'ї / матері одначка; 81,1% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 64,3 - безробітні, 63,6% - вимушено переміщені особи; 42,4% тих, хто не відніс себе до жодної групи вразливості.

Потреба у працевлаштуванні: 75,6% - безробітні; 72% - багатодітні сім'ї / матері одначки;

Потреба у навчанні: 41,2% - родини військовослужбовців; 40% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 30% - багатодітні сім'ї / матері одначки;

Потреба у медичній допомозі: 76,2% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 43,8% - особи похилого віку;

Потреба у психологічній допомозі: 40,9% - багатодітні сім'ї / матері одначки; 35,7% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 33,3% - родини військовослужбовців; 30,6% - вимушено переміщені особи;

Потреба у послугі догляд вдома: 42,9% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю;

Потреба у послугі догляду за дітьми: 53,3% - особи з інвалідністю/ доглядають особу з інвалідністю; 40% - багатодітні сім'ї / матері одначки;

Потреба у юридичній підтримці: 19% багатодітні сім'ї / матері одначки; 17,6% - вимушено переміщені особи;

Потреба у інформаційній підтримці: 64,7% - особи з інвалідністю / доглядають особу з інвалідністю; 54,5% - багатодітні сім'ї / матері одначки; 42% - вимушено переміщені особи, 35,8% тих, хто не відніс себе до жодної групи вразливості.

5. Громадська активність:

Зросла громадська активність: 85% серед членів родин військовослужбовців, 61,7% - безробітних, 58,7% - вимушено переміщених осіб, 60,6% - осіб, які не відносяться до вразливих груп.